

יצא לאור ע"י בית ההוראה  
"שערי הוראה"  
נערך ע"י הרב יוסף  
אייזנשטיין שליט"א מרבני  
בית ההוראה מו"צ ומח"ס  
דעת הלכה וש"ע השל"ה

# הערת הלכה

**"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122**

## דיני נטילת ידים - מסימן קנח

נטילת ידים אף אם יגע במקרה בתבשיל בתוך הכף.  
אבל דבר שהדרך ליגע בידיו לא מועיל לאכלו בכף.  
(מ"ב ס"ק יד-כו).

ט. נגע באכילתו דבר שטיבולו במשקה במקומות  
המטונפות בגופו, צריך לחזור וליטול ידיו. (שו"ע שם  
ס"ז).

י. הטובל עוגה וכדומה במשקאות חריפים אם  
מזוגים במים צריך נטילת ידים, ואם אין מזוגים  
במים אין צריך נטילה. (מ"ב ס"ק כו). ויש מחמירים.  
(חזו"א או"ח כה טו בשם הגר"א).

יא. הנוטל ידיו לאכילת פירות שאין עליהם משקה,  
אם בתורת חיוב הרי זה מגסי הרוח, ואם משום  
נקיות או כבוד הברכה מותר. (שו"ע ס"ה, מ"ב ס"ק כג).

יב. השותה אף אם שואב בידיו אין צריך נטילה, כי  
לא תיקנו נטילה לשתייה. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק כז).

### כונה לנטילה

יג. נטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה או כי היו ידיו  
מלוכלכות ולא כדי לאכול לחם, ונמלך לאכול לחם  
אינו יוצא בנטילה הראשונה, ואם לא הסיח דעתו  
משמירתן יטול בלא ברכה. (שו"ע שם ס"ז). וטוב שיטמא  
ידיו כדי שיתחייב בנטילה שניה בודאי ויוכל לברך.  
(בה"ל ס"י קנט ס"י"ג ד"ה ולכתחילה).

### במקום סכנה

יד. מי שנמצא במקום סכנה או במדבר ואין לו מים,  
פטור מנטילת ידים, ואין צריך לחזור אחר מים. (שו"ע  
שם ס"ח). ואין צריך להמנע מלאכול פת אף אם לא  
הסתכן בכך. (שו"ע הרב ס"י"ד). וצריך לכרוך ידיו במפה.  
(מ"ב ס"ק לו).

### זהירות בנטילת ידים

טו. צריך לזהר בנטילת ידים שכל המזלזל בנטילת  
ידים חייב נידוי, ובא לידי עניות, ונעקר מן העולם.  
(שו"ע שם ס"ט).

### שיעור המים

טז. לכתחילה יטול רביעית מים לכל יד ויד, ושיעורם  
מעיקר הדין רביעית אחת לשתי ידיו, וטוב שיטול  
ידיו בשפע מים, ושכרו שמתעשר. (שו"ע שם ס"י).  
ולכתחילה טוב שיעשה לכבוד השם ולא על מנת  
לקבל פרס, והזהיר ואינו מתעשר, מפני שמעשיו  
מעכבים. (מ"ב ס"ק לח).

### נטילת ידים

א. לפני אכילת פת שמברכים עליו המוציא נוטל שני  
ידיו בכלי, וטוב שיטול ימין תחילה, ואף איטר, (פמ"ג  
א"א בהקדמת הסימן), ויברך על נטילת ידים. (שו"ע ס"י קנ"ח  
ס"א, מ"ב סק"ד). ו"א מעומד. (מ"ב ס"י ח סק"ב) ו"א שאין  
צריך לעמוד. (מג"א שם).

ב. טעם התקנה, או כדי שיהיו רגילים לאכול תמיד  
בטהרה ולא יטמאו תרומה כשיאכלו, או משום  
נקיות וקדושה. (מ"ב סק"א).

ג. אף אם אוכל רק ביד אחת נוטל שניהם, כי חוששים  
שיגע בשניה. (מ"ב סק"ד). או כי כך היתה התקנה ליטול  
שני ידיו, (חזו"א כג ס"ק י"ג), ולפ"ז אף כשאין חשש נגיעה  
נוטל שניהם. (אז נדברו ח"ב ל).

### שיעור האכילה

ד. שיעור האכילה ליטול ידיו ולברך הוא אכילת  
כביצה. ואם אכל פחות מכביצה יטול ידיו ולא יברך.  
(שו"ע ס"ב-ג). ו"א שעל שיעור כזית נוטל ידיו ומברך.  
(שעה"צ סק"ט בשם הגר"א). ולכתחילה אף בפחות מכזית  
יטול ידיו ולא יברך. (מ"ב סק"י).

### דבר שטיבולו במשקה

ה. האוכל דבר שטיבולו באחד משבע משקין, שהם  
יין דבש שמן חלב טל דם מים, ולא נתגנב אף אם טבל  
רק ראש הדבר, צריך לטול ידיו בלא ברכה. (שו"ע שם  
ס"ד). והעולם נוהגים שלא ליטול וסומכים על  
הראשונים שבזמן הזה אין צריך ליטול, אמנם הרבה  
אחרונים החמירו מאד בזה, ואין להקל בלא נטילה,  
כמו בנטילה לפת. (מ"ב סק"ב). ויש להקל בכורך ידיו  
במפה או שלובש בתי ידים. (שעה"צ ס"ק כב). ומותר  
לכתחילה לנגבם כדי להפטור מנטילה. (שבה"ל ח"י טו).

ו. דבר שאין דרך לטבלו או להיות עליו משקה אין  
צריך נטילת ידים כי לא גזרו על דבר שאינו שכיח. וכן  
הטובל אצבעו במשקה ומוצץ אין צריך נטילה. (מ"ב  
סק"י ב).

ז. משקים שנקרשו עד שאין בהם טופח על מנת  
להטפוח אין צריכים נטילה. ודבש העומד מתחילתו  
לאכילה אינו משקה. (מ"ב ס"ק יד).

ח. מיני תבשיל שהדרך לאכלם בכף או מזלג אין צריך

## ברכת הנטילה

יז. נהגו שלא לברך על נטילת ידים עד אחרי הנטילה, כי לפעמים אין ידיו נקיות ואין יכול לברך קודם הנטילה, לכן **יברך אחר נטילה קודם הניגוב**, כי גם הניגוב הוא מהמצוה ונחשב עדיין עובר לעשייתו. ואם שכח לברך עד אחר הניגוב מברך אחר כך. (שו"ע שם ס"יא).

ולכתחילה יש ליזהר מאד לברך קודם הניגוב, כי יש סוברים שאין לברך אחר הניגוב. ואם **ניגב וברך המוציא** שוב אינו מברך על הנטילה. (מ"ב ס"ק מד).

## הפסק בדיבור

יח. אין להפסיק בדיבור בין נטילה לברכה. (מ"ב ס"י קסה סק"ג, שועה"ר שם ס"א). ולהפסיק בדיבור **לאחר נטילת יד אחת יש אוסרים**. (אורלי"צ ח"ב יא ג). ויש מתירים. (אשרי האיש ח"א לא ז).

יט. הפסיק בדיבור **בין נטילה לניגוב**, אם נטל בפחות מרביעית מברך כי הניגוב חלק מהמצוה. ואם נטל מרביעית שאין הניגוב מעכב, י"א שאף על פי כן מברך עד הניגוב. (הגרי"ש אלישיב אשרי האיש ח"א לא יא). וי"א שאין מברך. (שבה"ל ח"ג יב). ואם הפסיק בדיבור **אחר הניגוב** קודם שבירך על הנטילה שוב אינו יכול לברך.

## ניגוב הידים

כ. י"א שמותר לנגב ידיו בשעת הברכה, כי הניגוב הוא

מהמצוה, ולא כעושה דבר אחר. (שלמת חיים קיג). ויש אוסרים. (בן איש חי א שמיני ז).

כא. ינגב ידיו היטב **קודם שיבצע**, כי האוכל בלא ניגוב כאילו אוכל לחם טמא. (שו"ע שם ס"יב). ואף אם שפך מים שניים לטהר הראשונים, לכתחילה צריך להעביר הראשונים לגמרי על ידי ניגוב. או כי הניגוב משום נקיות כי כשידיו לחים יש בו מיאוס ללחם. (מ"ב ס"ק מה). ולא די **להמתין עד שידי יתייבשו** אלא צריך לשפשפן במפה או דבר שהניגוב מטהר ביותר. (שועה"ר ס"יז). ויש סוברים שהעיקר שנתייבש אף מאליו. (חזו"א כה ז).

כב. **מכשיר המוציא אור חם** לייבש הידים, אפשר לייבש בו הידים כניגוב. (הגרי"ש אלישיב אשרי האיש ח"א לא ז, מבית לוי ח"ז יח). ויש שהחמירו לכתחילה. (בצל החכמה ח"ד קמא ע"פ השועה"ר הנ"ל).

## טבילת ידים

כג. המטביל ידיו יכול לאכול בלא ניגוב, כי אין מים טמאים, ולא תיקנו ניגוב על טבילה. ואם דעתו קצה יש בו משום מיאוס וצריך ניגוב. (שו"ע שם ס"יג, מ"ב ס"ק מו).

כד. הנוטל ידיו ושוֹפֵך עליהם רביעית בבת אחת על שתי ידיו או על כל אחת בפני עצמה, אין צריך ניגוב. (שו"ע שם ס"יד), ויש חולקים כי עיקר הניגוב משום מיאוס. (מ"ב ס"ק מו).